

**DUAL TA'LIMI ASOSIDA TALABALAR KASBIY KOMPETENSIYALARINI
RIVOJLANTIRISH****Baymurova Nigora Rahimovna***Termiz davlat Universiteti o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada asosiy e'tibor dual ta'lim orqali talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan. Muallif o'quvchilarning ko'nikma va malakalarini oshirish uchun amaliy mashg'ulotlarni nazariy bilimlar bilan uzviy bog'lash muhimligini ta'kidlaydi. Maqolada dual ta'limning afzalliklari, masalan, bandlikni oshirish, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini oshirish, muloqot va jamoada ishlash qobiliyatlarini oshirish muhokama qilinadi. Muallif, shuningdek, o'quvchilarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishga ko'maklashishda soha hamkorligi va murabbiylik rolini alohida ta'kidlaydi.*

Kalit so'zlar: *kasbiy kompetensiyalar, talabalar, dual ta'lim, amaliy mashg'ulotlar, nazariy bilimlar.*

Dual ta'lim o'quvchilarda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishning samarali usuli hisoblanadi. U amaliy mashg'ulotlarni nazariy bilimlar bilan uyg'unlashtirib, talabalarga amaliy tajriba va ish beruvchilar tomonidan qadrlanadigan tegishli ko'nikmalarni beradi. Dual ta'lim ishga joylashish, muammolarni hal qilish, muloqot va jamoada ishlash qobiliyatlarini oshiradi. Sanoat hamkorligi va murabbiylik dasturlari talabalarda kasbiy qobiliyatlarni rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ular haqiqiy dunyo tajribalari, resurslari va tarmoqlariga kirishni ta'minlaydi va talabalarga tajribali mutaxassislardan o'rganish imkonini beradi. Dual ta'lim, sanoat hamkorligi va murabbiylik dasturlari talabalarga kelajakdagi kareralarida muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan kompetensiyalarni rivojlantirishga yordam beradigan qimmatli vositalardir.

Talabalarning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muvaffaqiyatga erishishlari uchun kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish zarur. Amaliy mashg'ulotlarni nazariy bilimlar bilan uyg'unlashtirgan dual ta'lim o'quvchilarning ko'nikma va malakalarini oshirishda qimmatli yondashuv hisoblanadi. Ushbu inshoda dual ta'limning afzalliklari va talabalarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda sanoat hamkorligi va murabbiylikning roli muhokama qilinadi.

Dual ta'limning asosiy afzalliklaridan biri bu ish bilan ta'minlanish darajasini oshirishdir. Dual ta'limdan o'tayotgan talabalar amaliy tajriba orttirgani va tegishli ko'nikmalarga ega bo'lganligi sababli mehnat bozoriga yaxshiroq tayyorlanadi. Ish beruvchilar amaliy tajribaga ega bo'lgan va nazariy bilimlarni real vaziyatlarda qo'llay oladigan nomzodlarni qadrlashadi. Dual ta'lim talabalarga professional muhitda ishlash,

mijozlar va hamkasblar bilan muloqot qilish, sanoat amaliyoti va tendentsiyalari bilan tanishish imkoniyatini beradi.

Dual ta'limning yana bir afzalligi muammolarni hal qilish ko'nikmalarini yaxshilashdir. Amaliy mashg'ulotlar bilan shug'ullanayotgan talabalar turli qiyinchilik va to'siqlarga duch keladilar, bu esa ulardan tanqidiy fikrlashni va yechim topishni talab qiladi. Ular muammolarni tahlil qilishni, ildiz sababini aniqlashni va ularni hal qilish uchun samarali strategiyalarni ishlab chiqishni o'rganadilar. Ushbu mahorat ish beruvchilar tomonidan yuqori baholanadi, chunki u xodimlarga ongli qarorlar qabul qilish va tashkilotning o'sishi va muvaffaqiyatiga hissa qo'shish imkonini beradi.

Dual ta'lim, shuningdek, muloqot va jamoada ishlash qobiliyatini oshiradi. Professional muhitda ishlaydigan talabalar mijozlar, hamkasblar va rahbarlar bilan samarali muloqot qilishni o'rganadilar. Ular faol tinglash, empatiya va nizolarni hal qilish kabi shaxslararo ko'nikmalarni rivojlantiradilar, ular munosabatlarni o'rnatish va hamkorlikda ishlash uchun zarurdir. Bugungi ish joyida jamoaviy ish juda muhimdir va jamoada ishlash tajribasiga ega bo'lgan talabalar guruh loyihalariga hissa qo'shish va umumiy maqsadlarga erishish uchun yaxshiroq tayyorlanishadi.

Talabalarda kasbiy qobiliyatlarni rivojlantirishda sanoat hamkorligi va murabbiylik muhim rol o'ynaydi. Sanoat hamkorliklari talabalarga real dunyo tajribasi, resurslari va tarmoqlariga kirish imkonini beradi. Ular talabalarga ushbu sohada ko'p yillik tajribaga ega bo'lgan va qimmatli tushuncha va yo'l-yo'riqlar bera oladigan mutaxassislardan o'rganish imkonini beradi. Mentorlik dasturlari talabalarga fikr-mulohazalar, yordam va maslahatlar bera oladigan tajribali mutaxassislar bilan yaqindan hamkorlik qilish imkonini beradi. Bu munosabat o'quvchilarning ko'nikma va malakalarini rivojlantirishga, o'z qobiliyatlariga ishonchni orttirishga yordam beradi.

Dual ta'lim, sanoat hamkorligi va murabbiylik dasturlari orqali talabalarning kasbiy kompetentsiyalarini rivojlantirish bo'yicha eksperimental jarayon bir necha bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. Sanoat ehtiyojlarini aniqlash: Birinchi qadam sanoatda talab qilinadigan ko'nikma va malakalarni aniqlashdir. Buni so'rovlar, soha mutaxassislari bilan suhbatlar va ish o'rinlarini tahlil qilish orqali amalga oshirish mumkin.

2. O'quv dasturini loyihalash: Sohaning aniqlangan ehtiyojlaridan kelib chiqib, amaliy mashg'ulotlarni nazariy bilimlar bilan uyg'unlashtirgan o'quv rejasi tuziladi. O'quv dasturi sanoatdagi o'zgarishlarga mos keladigan darajada moslashuvchan bo'lishi va muntazam yangilanishi kerak.

3. Sanoat hamkorligini yo'lga qo'yish: Sanoat hamkorligi talabalarga real dunyo tajribalari, resurslari va tarmoqlariga kirishni ta'minlash uchun o'rnatiladi. Ushbu hamkorliklar amaliyot, shogirdlik yoki hamkorlikdagi tadqiqot loyihalari orqali o'rnatilishi mumkin.

4. Mentorlarni tanlash: Mentorlar o'z tajribalari va sohadagi tajribalariga qarab tanlanadi. Ular talabalarga yo'l-yo'riq ko'rsatish va qo'llab-quvvatlashga tayyor bo'lishlari va ularning kasbiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam berishlari kerak.

5. Dasturni amalga oshirish: Dastur talabalarga amaliy mashg'ulotlar, nazariy bilimlar berish, ustozlikni qo'llab-quvvatlash orqali amalga oshiriladi. Talabalar o'z ko'nikmalarini real sharoitlarda qo'llashlari va o'z ustozlari bilan fikr-mulohazalarini izlashlari tavsiya etiladi.

6. Dasturni baholash: Dastur talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishdagi samaradorligiga qarab baholanadi. Talabalar, murabbiylar va soha hamkorlaridan yaxshilanish yo'nalishlarini aniqlash uchun fikr-mulohazalar yig'iladi.

7. Doimiy takomillashtirish: Baholash natijalariga ko'ra, dastur talabalarning kasbiy vakolatlarini rivojlantirishda dolzarb va samarali bo'lib qolishi uchun doimiy ravishda takomillashtiriladi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, dual ta'lim, sohadagi hamkorlik va murabbiylik dasturlari o'quvchilarning kelajakdagi kareralarida muvaffaqiyatga erishishlari uchun zarur bo'lgan kompetensiyalarni rivojlantirishga yordam beradigan qimmatli vositalardir. Amaliy mashg'ulotlarni nazariy bilimlar bilan uyg'unlashtirib, tajribali mutaxassislar bilan yaqindan hamkorlik qilib, o'quvchilar tanlagan kasbi bo'yicha yuqori malakaga ega bo'lishlari uchun zarur ko'nikma va tajribaga ega bo'ladilar. Talabalarning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muvaffaqiyatga erishishlari uchun kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish zarur. Dual ta'lim o'quvchilarning malaka va ko'nikmalarini oshirishning qimmatli yondashuvidir. Bu nazariy bilimlarni to'ldiradigan amaliy mashg'ulotlarni o'tkazadi va talabalarni mehnat bozoriga tayyorlaydi. Sanoat hamkorligi va murabbiylik dasturlari talabalarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Ular haqiqiy dunyo tajribalari, resurslari va tarmoqlariga kirishni ta'minlaydi va talabalarga tajribali mutaxassislardan o'rganish imkonini beradi. Dual ta'lim, sanoat hamkorligi va murabbiylik dasturlari talabalarga kelajakdagi kareralarida muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan kompetensiyalarni rivojlantirishga yordam beradigan qimmatli vositalardir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Yusupova, A. (2023). DUAL TA'LIM TIZIMIDA PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK MUAMMOLARNI HAL QILISH YO'LLARI. Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi, (6), 851-855.
2. Maxkambayev, A. X. (2022). OLIY TA'LIMDA KOMPETENSIYAGA ASOSLANGAN YONDASHUVNING XUSUSIYATLARI. Экономика и социум, (4-3 (95)), 815-820.
3. Pogatsnik, M. (2018). Dual education: The win-win model of collaboration between universities and industry.

4. Clark, J. M., & Paivio, A. (1991). Dual coding theory and education. *Educational psychology review*, 3, 149-210.